

Een kas in de klas

“In de vakantie waren de pompoenen uitgegroeid tot gigantische ‘joekels’. De 45 potjes chutney die we er van maakten hebben we verkocht. Het geld was voor de klassenkas”.

“We krijgen van de school elk jaar 50 gulden. Dat geld kunnen we gebruiken voor het kopen van spulletjes die we nodig hebben voor de werkhoeven.”

“We hebben jonge wandelende takken verkocht”.

“Elke keer als we gaan koken kopen 2 kinderen de ingrediënten. Het geld komt uit de klassenkas. Ook de postzegels voor de correspondentie betalen we zo.”

Aan het eind van de dag zitten de kinderen van de bovenbouwklas in de kring om kort terug te blikken op de dag en om te bespreken of er voor morgen nog iets geregeld moet worden. Een van de kinderen zit de klassenvergadering voor. Als blijkt dat er in de timmerhoek geen koperen spijkertjes meer zijn, wordt er afgesproken wie langs de plaatselijke doe-het-zelf-zaak zal gaan om ze te kopen. Jos wilt het doen. ‘Ik betaal eerst zelf, morgen krijg ik het geld wel uit de klassenkas terug!’. Hij belooft vooral het kassabonnetje voor het kasboek niet te vergeten.

De klassenkas is een van de elementen die deel uitmaakt van de leer- en werkomgeving van de freinetschool. In de klas is een geldkistje (meestal voorzien van een slot) en een kasboek. In het kasboek houden leerlingen bij hoeveel geld ze in de kas doen, hoe het verdiend is en ook waar het aan wordt uitgegeven. Uitgaven worden in de groep overlegd en de klas beslist wat er met dat geld gaat gebeuren. Afhankelijk van de afspraken die daarover zijn gemaakt, kan dit variëren van het inrichten van een werkhoeven tot het aanschaffen van een nieuw spel, of een bijdrage leveren aan de schooltuin, aan een excursie of bijvoorbeeld aan een onderzoek dat een groepje leerlingen gaat doen.

Scholen hebben vandaag de dag minder te besteden dan ze graag zouden willen (en soms zelfs minder dan ze echt nodig hebben), maar het tekort aan belangrijke middelen en materialen zoals in de eerste helft van de vorige eeuw bestaat niet meer.

Tekenles

Toen had de meester gezegd: “Jullie brengen morgenavond mee: een veer, een doosje pastel, en een stuk vlakelastiek”. Bijna al de jongens mochten het kopen van hun vader. Het kostte samen dertig cent, als je het goed wou hebben.

Maar zijn vader begon te mopperen. Dat daar ‘t school voor zorgen moest. Dat waren leermiddelen, daar betaalde hij z’n goeie schoolgeld voor. (.....)Wat een onzin niet. Je kreeg ook alles wel van ‘t school, maar juist allemaal van dat akelige goed, waar je nooit fatsoenlijk mee tekenen kon. (.....)

Toen gaf eindelijk z’n moeder een dubbeltje; en kon-ie tenminste een goeie veer van drie centen kopen. (.....)En natuurlijk, langzamerhand was het in orde gekomen. Met ruilen en wedden en knikkeren en op honderd manieren had-ie z’n tekendoos weten te voorzien van allerlei extra spul (.....).

Uit: THEO THIJSSSEN, Kees de jongen, Groningen 1992 (Wolters-Noordhoff)

Toch blijft een klassenkas voor iedere groep heel zinvol. De achterliggende maatschappijvisie en de pedagogisch-didactische doelstellingen zijn actueler dan ooit.

In de samenleving wordt de burger steeds meer beschouwd als een particuliere ondernemer. In dat licht is het zelfstandig beheer van een klassenkas een uitstekend middel om kinderen bij te brengen hoe je op een verantwoorde manier je eigen leven kan inrichten. Je hoeft je niet afhankelijk op te stellen, maar kunt zelf met plannen en voorstellen komen om situaties te veranderen. Veel scholen kennen de plannen van kinderen om acties te voeren voor een ideëel doel. De klassenkas is echter ook bedoeld om realistische plannen uit te voeren die er toe leiden dat problemen in de eigen situatie worden opgelost.

Lekker lezen

In de bovenbouwklas merken de kinderen op dat er in en ook buiten hun klaslokaal geen lekkere plek is om te lezen. Er worden –na bespreking in de klassenvergadering - door de kinderen bij de kringloopwinkel 2 comfortabele stoelen gekocht, die worden geschuurd en opgeknapt. Zo'n 'onderneming' kost geld. Het blijft niet alleen bij de uitgave voor de stoelen; de lila, roze en knalgele verf zijn minstens zo duur. Na afloop heeft de klas iets om trots op te zijn...oogstrelende stoelen 'waarin' je bovendien volop kunt genieten van je prachtige boek.

Het werken met de klassenkas biedt mogelijkheden om te oefenen in zelfbestuur en stimuleert verantwoordelijkheidsbesef. Leraren geven aan hoe kinderen zich meer bewust worden van hun consumentengedrag. De aankoop van de verf voor de stoelen uit het voorbeeld leidde tot heftige discussie tussen de kinderen. De keuze voor olieverf of verf op waterbasis werd niet zonder slag of stoot gemaakt. Economische maar ook ecologische motieven spelen in zo'n discussie een rol. De klassenkas wordt zo een oefenplaats om te leren duurzaam ondernemen.

De klassenkas brengt authentieke realistische relevante contexten in de klas. Kinderen worden door het gebruik van de kassenkas geconfronteerd met allerlei vraagstukken, die aanleiding vormen voor verder onderzoek en andere (leer)activiteiten. Deze vragen zijn levensecht; ze komen niet uit een methodeboekje. Doordat het werken met de klassenkas betrekking heeft op de eigen situatie zijn de kinderen anders gemotiveerd. De betrokkenheid is groter.